

Jacob Nordin Andresen

Eurosentriske skildringer i «Tintin i Kongo»

kontrovers og mentalitetsendring hos Europeere,
1930-2010-tallet

Bacheloroppgave i Bacheloroppgave i historie

Veileder: John Kwadwo Osei-Tutu

Mai 2020

Jacob Nordin Andresen

Eurosentriske skildringer i «Tintin i Kongo»

kontrovers og mentalitetsendring hos Europeere,
1930-2010-tallet

Bacheloroppgave i Bacheloroppgave i historie
Veileder: John Kwadwo Osei-Tutu
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske studier

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Det er flere personer som fortjener min personlige takk. Først og fremst professor John Kwadwo Osei-Tutu, som har gitt meg gode råd og vært en betryggende veileder under hele arbeidsprosessen. Jeg vil og gi en stor takk til mine medstudenter Truls Haugen Sletvold og Ingvild Lekve som har vært til stor hjelp under skrivingen og redigeringen av denne oppgaven. Jeg vil også takke min mamma, pappa, og til sist Joakim Knutsen, som alle har oppmuntret og støttet meg under arbeidet.

Jacob Nordin Andresen, Trondheim 23.05.2020

Innhold

Innledning:	2
Tema og bakgrunn: skildringer og mentalitetsdanning om «andre»	3
Tidligere forskning:	4
Metode og litteratur:	5
Historisk kontekst: Belgisk koloniherrredømme, maktmisbruk og representasjoner av Kongo	7
Analyse og drøfting:	12
Stereotyper og europeisk overlegenhetstankegang, 1930-1945:	12
Kald krig og anti-kolonialisme 1945-1960-tallet:	18
Miljø i sentrum, 1970-tallet:	20
Beskyttelse av samfunnet fra rasisme? 2000-tallet:	23
Motreaksjoner på politisk korrekthet, 2010-tallet:	28
Konklusjon:	31
Litteraturliste:	33

Eurosentriske skildringer i «Tintin i Kongo»: kontrovers og mentalitetsendring hos Europeere, 1930-2010-tallet

Innledning:

Europeisk mentalitet om «andre» folk og kulturer ble formet fra ideen om europeisk overlegenhet. Blant begrunnelsene for etableringen av europeiske koloni-imperier i Afrika var ønsket om å bringe afrikanere ut av sin påståtte kulturelle- og teknologiske tilbakeliggenhet. Man ville assimilere Afrika inn i «sivilisasjon» under europeisk tilsyn og kontroll. Bak denne begrunnelsen lå synet om at afrikanske skikker, kulturer og levemåter var barbariske, og de ulike europeiske kolonimaktene mente de hadde en moralsk plikt å kolonisere afrikanerne. Eurosentriske beskrivelser av afrikanere i samtidens reiseskildringer ble skrevet av europeere for å vekke sympati eller fantasi på 18- og 1900-tallet. Dette var for å stadfeste det nedsettende synet om Afrikanere i Europeisk mentalitet.

En annen utvikling i sjangere som forestilte afrikanere negativt var en rekke verk der flere europeere som aldri hadde reist til Afrika utnyttet samfunnets lyst for spenning, og derfor diktet opp «sannheter» basert på informasjonen fra nevnte reiseskildringer. Det som er interessant er at denne negative mentaliteten hos europeere om afrikanere kom fra eurosentriske reiseskildringer og hjemme-diktede eventyr, da for eksempel tegneserien «Tintin i Kongo», som ble endret over tid. Denne oppgaven skal derfor utforske endringene i europeernes mentalitet om afrikanere fra et historiografisk perspektiv gjennom endringene som ble gjort i de forskjellige versjonene av «Tintin i Kongo».

Tema og bakgrunn: skildringer og mentalitetsdanning om «andre»

For å diskutere europeernes syn på Afrika fra 1900-tallet må man kjenne til grunnlaget for mentalitetsdanningen. Den transatlantiske slavehandelen hadde gjort at Europeere etablerte seg på kysten av Afrika, og grunnet behovet for arbeidskraft i europeiske kolonier i Nord- og Sør-Amerika anså europeere slavehandel som helt nødvendig. Imperialismen og koloniseringen av den nye verden startet et kappløp om dominans mellom de europeiske nasjonene. Det sprang fram tanker om Europa som dominerende på verdensbasis, og dette var grunnlaget for de negative forestillingene om Afrikanerne i Europa.

Men det var også skildringer som beskrev afrikanere i et mindre nedsettende lys. Med de ulike forholdene til afrikanerne var det forståelig nok ulike skildringer fra europeerne. Selv om mange var påvirket av samtidens fordommer var det europeere som holdt seg mer objektive. Et eksempel er misjonæren Johannes Rask. Rask var prest på Christiansborg festning og skrev en dagbok om reisen sin til gullkysten i 1711. Der skrev han ned observasjonene sine om afrikanerne, og skildringene til Rask var forut sin tid. Skildringene hans var mindre ideologiske, og mer basert på nøytrale observasjoner: «Når det gjelder sår og skader er de «... snarere at heele end de bæste Læge med al sin Kunst hos oss». Generelt er de «langt bædre betjent end vi, hvad deres Sundheds Pleje angaar».¹

¹ Jarle Simensen. «En norsk oppdagelsesreisende i Kongo», *Fortid*, nr.3. (2011): s. 35.

Beskrivelsene Rask kom med er et viktig dokument i forståelsen av det europeiske synet på afrikanere. Det gir et mer nyansert blikk på europeiske skildringer av afrikanere enn man kanskje forventer fra denne perioden. Rask skrev om forholdene i koloniene, men møtte kritikk i Europa, blant annet fra biskopen Nannestad: «... hvor der findes de fleste urimelige og altsaa forunderlige Fabler om sælsomme dyr, ... eller om uhørlige Skikke, umenneskelig Grumhed, laterlig Afgudereri ... ganske usædvanlige Hændelser, utrolige Naturens mirakler ... Saadant er aabenbare Bedrageri.»²

Nonnestad nektet tydelig for at forholdene kunne være noe særlig ille. Dette kan skyldes uvitenhet, men forholdene skulle bli dokumentert for allmennheten i Europa. I romanen «Heart of Darkness» skrev forfatteren Joseph Conrad, som hadde jobbet som matros i fristaten Kongo, om hvordan europeerne utnyttet og undertrykte afrikanerne. Han var sterkt kritisk til forholdene i kolonien og dermed og det europeiske styret i Kongo. Spesielt slavearbeidet og de inhumane forholdene som ble påført de innfødte kongoleserne ble kritisert av Conrad. Skildringene til Rask og Conrad viser at det fantes europeere som var uenige i forestillingene om afrikanere som underlegne i forhold til europeere.

Skiftet i europeisk mentalitet om afrikanere var gradvis, og skal ytterligere utforskes i denne oppgaven. Dette temaet granskes ved å analysere årsakene bak endringene som har blitt gjort i tegneserien i forskjellige tidsepoker, mellom 1930 og 2012. Jeg har valgt denne perioden siden tegneserien originalt ble skrevet i 1930 og den siste mediaomtalte debatten fant sted i 2012. Aspektene jeg kommer til å fokusere på blir da hvorfor «Tintin i Kongo» har blitt forandret og hvilke endringer som ble gjort, samt reaksjonene på dette i samtiden. Jeg vil og ta for meg ulike kontroverser som har sprunget fram grunnet «Tintin i Kongo». Problemstillingen som skal besvares i teksten blir dermed: I hvilken grad kan periodevis redigering av innholdet i, samt kontroverser som har oppstått rundt, «Tintin i Kongo» tolkes i lys av mentalitetsendring hos europeere om afrikansk kultur mellom 1930 og 2012?

Tidligere forskning:

I Skandinavia er det skrevet lite om både rasestereotypene om Afrikanere som er fremstilt i «Tintin i Kongo», og om hvordan kontroversene rundt verket på forskjellige historisk perioder speiler mentalitets endring i Europa om andre kulturer. Det har dog blitt skrevet en norsk masteroppgave som diskuterer endringene av «Tintin i Kongo». Denne masteravhandlingen ble skrevet av i 2018 av Robin Van de Walle fra Universitetet i Oslo. Temaet for oppgaven var i stor grad om selvsensur og vern fra rasisme, og dermed blir flere av endringene av «Tintin i Kongo» gjort rede for i oppgaven.

Det som skiller denne oppgaven til masteren til Van de Walle er at jeg skal granske mentalitetsendringer hos europeere om Afrikanere. Temaet i masteren handlet i om sensur og redigeringer av «Tintin i Kongo» men det kommenteres ikke på hvordan disse endringene speiler det allmenne synet til europeere om Afrika. I tillegg skal jeg analysere konflikter som har oppstått i ulike perioder, og selv om noen av disse nevnes i masteren blir de ikke gransket i dybden.

I tillegg til denne masteravhandlingen har det blitt skrevet to svenske bacheloravhandlinger som tar for seg de moderne kontroversene rundt «Tintin i Kongo» sett. Den ene bachelor-oppgaven ble skrevet i 2018 av Rickard F. Larsson fra

²Ibid: s. 33

Universitetet i Stockholm, og den andre i 2018 av Gabirella Lundberg og Josefine Norin fra Høyskolen i Gävle.

Disse oppgavene var først og fremst analyser av debatten som fant sted på 2000- og 2010-tallet. Det som skiller denne oppgaven fra den tidligere forskningen er at bacheloravhandlingene var analyser av debattene om «Tintin i Kongo», men ved å kun se på debatter fra 2000- og 2010-tallet vises ikke utviklingen i et historiografisk perspektiv. Om man leser oppgavene får man kun innblikk i hva samfunnet mener om saken i vår egen samtid, ikke i tidligere perioder, som jeg kommer til å skrive om.

Jeg kommer blant annet til å drøfte reaksjoner på 1940- og 1970-tallet, og hvorfor endringer ble gjort allerede da. I tillegg er begge oppgavene analyser av veldig spesifikke kontroverser, da især debatten om «Tintin-gate» i 2012, og til dels søksmålet i 2007. Jeg skal diskutere disse kontroversene, men med tanke på at Larsson avgrenset sin oppgave til å se på perioden 2007-2017, og Lundberg og Norin så spesifikt på debatten i 2012 vil denne oppgaven framstille utviklingen av mentalitetsendringene til europeere ovenfor afrikanere i en bredere tidsperiode.

Metode og litteratur:

Metoden for oppgaven har basert seg på lesing, koding og analysing av kvalitative kilder. Ved å sammenlikne illustrasjonene fra «Tintin i Kongo» med faktiske skildringer fra Kongo kommer jeg til å kommentere på både hvor korrekte framstillingene til forfatteren var, og hva det kan fortelle oss om forestillingene til europeere om Afrika i samtiden han skrev i. Videre har jeg sett på redigeringene av «Tintin i Kongo» og knyttet de opp mot historiografiske kilder om de ulike periodene, samt artikler fra samtidens aviser, for å kunne kommentere på hvordan endringene speiler mentalitetsforskjellene til europeere i de ulike periodene.

Primærlitteraturen som vil brukes i denne oppgaven er to av originalverkene til Georges Prosper Remi (Remi gikk under penn navnet Hergé, som han heretter vil bli referert som videre i oppgaven). Hergé skrev tegneserier som senere ble innbundet og publisert i bokform. Bøkene som kommer til å brukes som primærlitteratur i denne oppgaven er tegneseriene «Tintin i Kongo» og «Den blå lotus». Siden tegneserier er et utelukkende visuelt medium ville diskusjonen av innholdet blitt begrenset om jeg lot være å bruke bilder. Jeg kommer derfor til å bruke bilder av rutene fra tegneseriene som jeg har funnet gjennom PDF-filer på internett.

Illustrasjonene fra «Tintin i Kongo» vil være fra forskjellige utgivelser siden boken har blitt publisert i ulike utgaver, med ruter som har blitt revidert eller simpelthen fjernet fra de nyere publikasjonene. For å få tak i de ulike versjonene av rutene i «Tintin i Kongo» har jeg måttet søke etter dem på nettet. I tillegg har jeg tatt i bruk fotografier fra belgisk-Kongo, siden jeg skal bruke disse for å sammenlikne med tegningene fra «Tintin i Kongo». Disse har jeg også funnet på nettet.

Sekundærlitteraturen omhandler i stor grad tre ting. Den første er litteratur om kolonialhistorie. For å få innsikt i den historiografiske utviklingen av europeisk kolonialhistorie har det vært nødvendig å lese faglitteratur og beretninger om dette. Da har jeg brukt akademisk bøker og artikler som omhandler temaet. Reiseskildringene som brukes er funnet i en artikkel i tidsskriftet *Fortid* fra 2011, utgitt av Universitetet i Oslo. Beretningene i artikkelen er fra 1700-tallet, og vil derfor være en kilde for å sette seg inn i de europeiske forestillingene om Afrika i samtiden.

I tillegg har jeg tatt i bruk sekundærkilder for å få innblikk i Hergés liv, forfatterskap og hvilke motiver han hadde da han skrev bøkene sine. Da har jeg brukt dokumentaren «Tintin and I», kombinert med bøkene «Tintin and the World of Hergé» av Benoît Peeters og «Tintin: The Complete Companion» av Michael Farr. Disse kildene vil gi viktig kontekst for å fullt ut kunne forstå og drøfte debattene som har vært i søkelyset etter den originale utgivelsen av «Tintin i Kongo». I tillegg vil disse kildene kunne være med på å forklare grepene som ble tatt som følge av kontroversene som oppstod.

Siden «Tintin i Kongo» har vært involvert i flere kontroverser på 2000-tallet har jeg også brukt artikler fra aviser. For å finne disse artiklene har jeg søkt på sidene til diverse nettaviser på ulike språk. Siden en del disse er franske har jeg måtte oversatt de til engelsk. Sitater jeg kommer til å bruke fra disse artiklene blir derfor å være på engelsk, basert på mine egne oversettelser. Artiklene handler for det meste om kontroversene omkring rettsaken i Brussel (2007-2012) og «Tintin-gate» i Sverige (2012).

Historisk kontekst: Belgisk koloniherrredømme, maktmisbruk og representasjoner av Kongo

Belgisk involvering i Afrika begynte på 1800-tallet. Grunnet industrialisering i Europa så europeiske stater mot det afrikanske kontinentet for å hente ut naturressurser. Dette var en av flere grunner til de europeiske statslederne bestemte seg for å ekspandere inn i Afrika, og ta kontroll. Gjennom Berlinerkonferansen ble det bestemt hvilke ledere som skulle kontrollere de afrikanske områdene. Som resultat av denne konferansen endte kong Leopold II av Belgia som personlig eier av Kongo. Dette vil si at landet ikke tilhørte Belgia, men var Leopolds eiendom.

Under Leopolds regime ble lokalbefolkningen utsatt for inhumane forhold. Leopold ville hente ut naturressurser i Kongo, først og fremst gummi som det var stor etterspørsel for i Europa, grunnet den økende produksjonen av sykler og biler. For å maksimere utbyttet av ressurser ble den kongolesiske befolkningen tvunget til å arbeide som slaver i kolonien. De som ikke klarte å fylle kvotene for gummi som skulle hentes ut, eller nektet å arbeide ble ofte henrettet eller straffet på andre groteske måter. Lemlestelse og pisking av arbeidere var ikke uvanlig. I tillegg til dette var sykdommer som malaria og sovesyke utbredt. Det estimeres at det døde minst 5 millioner mennesker under Leopolds regime selv om tallene varierer og flere mener det er nærmere 10 millioner.³

Når forholdene i Kongo ble kjent for befolkningen i Europa vakte det store reaksjoner. Som følge av presset etter avsløringene var Leopold nødt til å gi Kongo til den belgiske staten i 1908. Levekårene i kolonien ble til dels bedre, og Kongo undergikk en periode med forholdsvis stabile politisk forhold.⁴ Dette betydde nødvendigvis ikke at forholdene for kongoleserne ble så veldig mye bedre. Tvangsarbeid opphørte ikke og store deler av administrasjonen som hadde vært ansvarlig for Kongo under Leopolds eierskap fortsatte i de samme stillingene. Under første verdenskrig var Kongos rolle først og fremst å forsyne Europa med ressurser som gummi og kobber. Kongolesiske bønder ble tvunget til å utvinne enkelte ressurser, for eksempel bomull og kaffe. Men grunnet Tysklands fiendtlighet ovenfor Belgia under første verdenskrig ble også Kongo involvert i en del militære konflikter, eksempelvis slaget ved Tabora og Mahenge offensiven.

Koloniene som var underlagt Storbritannias allierte håpet på å bli belønnet etter at krigen var vunnet. Faktum var dog at det kom få bemerkelsesverdige endringer for de allierte afrikanske landene. Én ting som spredde seg i etterkant av konflikten var spørsmålet om moralitet rundt kolonisering.⁵ Ideen om avkolonisering begynte å oppstå, spesielt med tanke på nasjonalismen som begynte å bli tydelig. I internasjonale organisasjoner som Folkeforbundet begynte Afrikanske nasjoner å få en stemme, for eksempel gjennom representanter som Herbert Bankole-Bright og Joseph Ephraim Casely Hayford.⁶ Det begynte altså å bre seg tanker om et mer uavhengig Afrika, men dette skjedde gradvis. I Kongo var det likevel markant belgisk kontroll, styrt fra Brussel. Ingen legitim politisk aktivitet fikk lov å finne sted i Kongo.⁷

³ Peter Forbath, «The River Congo: The Discovery, Exploration and Exploitation of the World's Most Dramatic River», *The Wilson Quarterly*, nr. 2. (1978): s. 154.

⁴ Prem Poddar et al., *A Historical Companion to Postcolonial Literatures - Continental Europe and its Empires* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2008), s. 27.

⁵ Michael Crowder, «The First World War and its consequences in Africa», Hentet [19. mai 2020] fra [<https://en.unesco.org/courier/news-views-online/first-world-war-and-its-consequences-africa>]

⁶ Ibid

⁷ Martin Meredith, *The Fate of Africa: From the Hopes of Freedom to the Heart of Despair: A History of Fifty Years of Independence* (New York: Public Affairs, 2006), s. 6.

Tankene om komplett Afrikansk uavhengighet ville ikke bli tatt opp før i etterkant av 2. verdenskrig. Under krigen måtte regjeringen i Belgia flykte til London, og Belgia ble påtvunget et fascistisk styre ledet av de tyske generalene Alexander von Falkenhausen og Eggert Reeder. Belgisk Kongo var på de alliertes side under krigen, styrt av den eksilerte, belgiske regjeringen. Når krigen var over krevde flere kolonier selvstyre for å ha sloss på de alliertes side, og det afrikanske kontinentet undergikk en periode der flere land ble avkoloniseringen i etterkant av krigen.

Flere stater ble frigjort på 1950-tallet, men dette skjedde ikke i Kongo, noe som gjorde at det vokste en sterk misnøye mot det belgiske regime i kolonien. Mye av grunnen til at Kongo ble nektet frigjøring var at befolkningen i Belgia enda anså Kongo som rettmessig belgisk. En undersøkelse fra 1956 viste at 80% av belgisk befolkning mente Belgia enda burde styre over Kongo.⁸ Selv om kong Baudouin I lovet å innføre sosiale og politiske reformer, eksempelvis å la kongolesere ta del i den politiske styringen av Kongo, kom det få reformer med faktisk betydning.⁹

Det ble likevel noen endringer. Eksempelvis fikk enkelte kongolesere muligheten til å ta utdanning på høyskolenivå. Og ettersom flere land ble uavhengige i på 1950-tallet slo tanken om kongolesisk uavhengighet seg rot hos befolkningen i kolonien. Kongolesiske nasjonalister fikk mer støtte, og det ble organisert opprør og voldelige konfrontasjoner i protest mot det belgiske regimet. Selv om Belgia enda ønsket å beholde Kongo, eller i det minste bestemme hvilket regime som skulle styre landet, ble Kongo uavhengig i 1960. Istedenfor at et regime som støttet vestlige allierte ble innsatt, oppstod det et maktvakuum og en periode med politisk ustabilitet og borgerkrig.

Historien bak Belgisk Kongo gir oss innsikt i hvorfor de ideologiske forestilling om Afrika og afrikanere eksisterte. Ideen om Belgia som overordnet Kongo spredde den ideologiske tankegangen og gjorde den til allmenaksept i Europa, og var uten tvil med på å forme synet til europeere som levde i denne perioden, som for eksempel Hegré. Georges Prosper Remi ble født i 1907 i Etterbeek, en belgisk kommune like øst for Brussel. Familien hans var av lavere middelklasse, og Hegré selv beskrev barndommen sin som middelmådig og grå.

«My childhood? ... Completely mediocre. In a middle class environment. My childhood was no paradise. I still despise looking back at it. When I look back at my childhood and youth ... I'm not happy with it. ... When i look back at my childhood it was grey. Grey and mediocre.¹⁰

Da han ble 20 år begynte Hegré å jobbe for avisen *Le Vingtième Siècle*, som ble ansett som høyrelent. Han ble veiledet av pastoren Norbert Wallez, og det var Wallez som oppfordret Hegré til å lage tegneserier. Den første serien hans, «Tintin i Sovjet», ble publisert i *Le Vingtième Siècle* fra 1929-1930 på ukentlig basis. Serien kritiserte kommunismen sterkt, og var i stor grad et anti-kommunistisk basert på belgiske forestillinger om kommunisme. Serien ble en stor suksess og ble utgitt i bokform i 1930.

Det samme året startet Hegré på et nytt verk, nemlig «Tintin i Kongo». Hegré hadde aldri vært i Kongo selv, og kildene han brukte var basert på stereotypier om Afrika. Novellisten Harry Thompson skrev i 1991 biografien «Tintin: Hergé and his Creation».

⁸ Elizabeth Buettner, *Europe after empire: Decolonization, Society, and Culture* (Cambridge: Cambridge university press, 2016), s. 177.

⁹ Ibid: s. 176.

¹⁰ *Tintin and I*, (Madman entertainment, 2008), DVD.

Grunnen til at Thompson trekkes fram her er at han var medvirkende i dokumentaren som ble laget om Hegré. I dokumentaren «Tintin and I» sier Thompson:

This stage, the early Tintin's, are no more than the drawing up off the propaganda that had been given by the boss to Hegré. And the same thing happens really with Tintin in the Congo where Belgian rule is the only way these big, silly africans can possibly live their lives. He didn't know what the hell he was talking about.¹¹

Det er tydelig at Hegré kun baserte seg på europeiske beretninger om afrikansk kultur og levemåte. Han skal eksempelvis ha tatt inspirasjon fra naturvitenskapsmuseet i Tervuren, og når man ser på likheten mellom en av skulpturene som er og finne i museet og tegningen av en afrikaner i et leopardkostyme virker dette fortrolig.

Figur 1. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin reporter for «Le Vingtième Siècle» in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.57. [Hentet 22.05.2020] (<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Figur 2. Gobet, Georges. «Belgium opens up to horrors of its colonial past». 2018. Foto. (<https://www.irishtimes.com/news/world/europe/belgium-opens-up-to-horrors-of-its-colonial-past-1.3650778>)

Skulpturen avbildet over er fra museet «Royal Museum for Central Africa» i Tervuren, Belgia.

Hegré skrev flere Tintin-bøker utover 1930-tallet. I forarbeidet til disse bøkene endret Hegré fremgangsmåten sin drastisk. For eksempel gjorde han grundig forarbeid før han skrev «Den blå lotus» der handlingen finner sted i Kina. Ulikt «Tintin i Kongo» prøvde

¹¹ Ibid

Hegré å unngå stigmatiserende fremstillinger av lokalbefolkningen. Når det ble klart at handlingen i boken skulle finne sted i Kina ble Hegré sterkt anmodet å sette seg inn i kinesisk kultur og historie, og han ble frarådet å spille på stereotyper. Prosten Léon Gosset, som var kapellan for de kinesiske studentene på det pavelige universitetet Université catholique de Louvain, advarte Hegré om at det ville være ødeleggende ovenfor elevene han veiledet om Hegré skrev den kommende boken på samme måte som de 4 første (før utgivelsen av «Den blå lotus» hadde Hegré skrevet «Tintin i Sovjet, »«Tintin i Kongo», «Faraos sigarer» og «Tintin i Amerika»¹² Derfor satte han Hegré i kontakt med den kinesiske kunstneren Zhang Chongren (også kjent som Chang Chong-Jen):

«The blue lotus» became a turning point, because when I announced in «Le Petit Vingtième» that Tintin was going to the far east and China I got a letter from another abbot who wrote: «If you make the mistake of drawing a Chinese with a pigtail or have him eat birds' nests while shrieking «Hee, hee!» you will cause much damage.» So he put me in touch with a young Chinese who was a painter, sculptor and poet ... And to my great surprise I discovered a whole new world. He taught me many new things. Chinese poetry and calligraphy ... It was a revelation to me.¹³

Grunnarbeidet Hegré gjorde før «Den blå lotus» var svært omfattende. Selv beskrev Hegré møtet med Chongren som vesentlig for seriens utvikling:

I discovered a civilization that I was completely ignorant about and, at the same time, I became aware of a kind of responsibility. From that moment on I set myself to researching the documentation, to become really interested in the people and the countries I sent Tintin to ... all thanks to my meeting with Chang.¹⁴

At Hegré fikk en forståelse av den rike, kinesiske kulturen hadde en klar betydning på verket. Hegré sørget for at tegneserien inkluderte kinesisk symbolikk og språk. En ting som ble uttrykt i boken var budskapet om Kinas selvstendighet. Når «Den blå lotus» ble skrevet hadde Japan allerede startet å kolonisere områder i Sørøst-Asia. I boken blir den japanske imperialismen sterkt kritisert av Hegré. Det er flere anti-imperialistiske slagord i boken, som «Lenge leve demokratiet» og «Lenge leve de tre prinsippene av demokrati». Disse budskapene ble subtilt sneket inn i boken, men budskapet om anti-imperialisme er likevel tydelig. I tillegg prøvde Hegré å forene den europeiske og kinesiske kulturen. Ulikt «Tintin i Kongo» der Hegrés framstillinger av afrikanerne er drevet av uvitenhet og fremstiller kongolesisk kultur som veldig annerledes, er «Den blå lotus» med på å fremstille kinesere som ordinære mennesker, ikke rasistiske klisjeer.

¹² Benoît Peeters, *Tintin and the World of Hegré* (New York: Little Brown & Co, 1992), s.46

¹³ *Tintin and I*, (Madman entertainment, 2008), DVD.

¹⁴ Alain Bernard Marchand, «Tintin in the Land of Fervour» (Bloomington: Xlibris, 2003) https://books.google.no/books?id=ewyHc4WiPNcC&pg=PA104&lpg=PA104&dq=down+with+imperialism+tintin&source=bl&ots=M6ptENgFtb&sig=ACfU3U2PQmQkt4INisqOHprS_HL0Ud6U4g&hl=no&sa=X&ved=2ahUKewjays3aooPoAhXwxcQBHUAECTwQ6AEwE3oECACQAQ#v=onepage&q=down%20with%20imperialism%20tintin&f=false

Figur 3. Remi, Georges Prosper. «The Adventures of Tintin: The Blue Lotus». 1946. Illustrasjon. s.46. [Hentet 22.05.2020] (<http://www.blackkat.net/tintin/pdf/05%20-%20The%20Blue%20Lotus.pdf>)

Ved å se på kontrastene av forarbeidet Hegré gjorde før han skrev «Tintin i Kongo» og «Den blå lotus», samt fremstillingen av de fremmede kulturene, forstår man og motivene hans bak «Tintin i Kongo» klarere. Bøkene hans var kommersielle suksesser i Europa, men Hegré tenkte ikke over at bøkene kunne være veiledende ovenfor barn, og at de dermed ga et inntrykk om en sivilisasjon han selv ikke visste noe om. Hegré hadde kun basert seg på andrehåndskilder som materiale til «Tintin i Kongo», men hadde ikke intensjoner om å uttrykke at Europeerne var overordnet afrikanerne. Det endrer dog ikke faktumet at «Tintin i Kongo» uten tvil sprer dette budskapet, uavhengig om dette var Hegrés intensjoner eller ikke.

Analyse og drøfting:

Stereotyper og europeisk overlegenhetstankegang, 1930-1945:

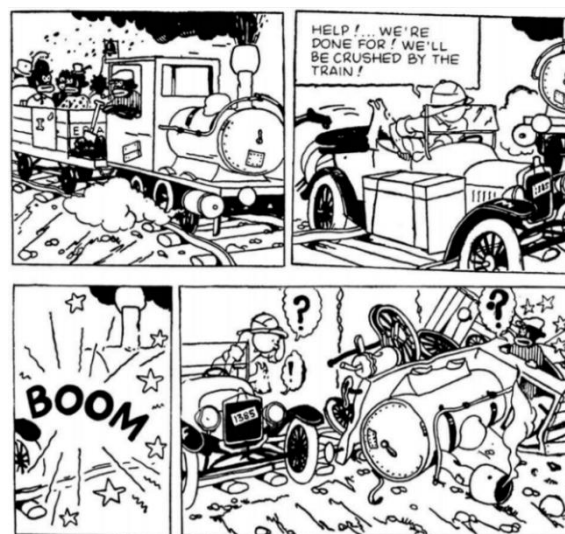
I forkant av 1900-tallet var tanken om europeisk overlegenhet over Afrika svært utbredt i Europa. Innen slutten av 1. verdenskrig hadde dette på ingen måte endret seg. Koloniene var enda essensielle for vestlige land, og Belgia hadde fortsatt kontroll over Kongo. Det var enda et utdatert syn på den tredje verden, og den generelle befolkningen i Europa visste lite om Afrika. Hegré skrev «Tintin i Kongo» i uvitenhet om hvordan afrikanerne levde og hvordan forholdene i kolonien var.

Noe som er interessant å bite seg merke i er Hegrés framstilling av både lokalbefolkningen, men også deres syn på europeere. I «Tintin i Kongo» snakker afrikanerne ofte om hvor rettferdig og snille den hvite mannen er. Hegrés uvitenhet om tilstandene i Kongo er veldig tydelige når man kjenner til hvordan forholdene i kolonien faktisk var. For å illustrere forskjellene mellom «Tintin i Kongo» og virkeligheten kan man sammenlikne en rekke momenter i boken med faktisk dokumentasjon.

Et eksempel er infrastruktur. Det kommer tydelig fram i «Tintin i Kongo» at landet er teknologisk sett bak Europa. Om man for eksempel ser på bildene av jernbanene i boken ser man at eksempler på fremstilling av infrastrukturen i kolonien som mangelfull .

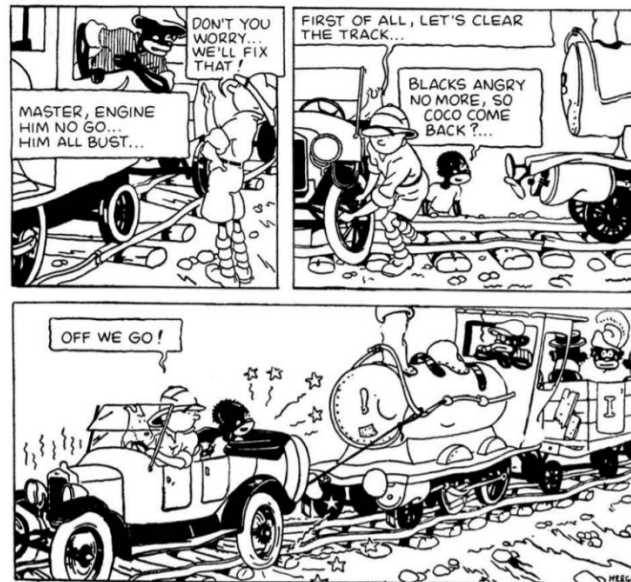

Figur 4. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.4. [Hentet 22.05.2020]
(<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Figur 5. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. S. 35. [Hentet 22.05.2020]
(<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Om man sammenlikner de to øvrige illustrasjonene fra «Tintin i Kongo» ser man et tydelig eksempel på den ideologiske tankegangen om europeisk overlegenhet over Afrika. Hegrés framstilling av infrastrukturen i Kongo støtter tankegangen. Å framstille infrastrukturen i Kongo såpass skrøpelig gjør at Kongo virker langt mer tilbakeliggende i forhold til Europa, og at afrikanere nøt godt av den hvite manns tilstedeværelse i koloniene. Dette kommuniseres videre i tegneserien når Tintin tauer jernbanen etter bilen sin inn i landsbyen.

Figur 6. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. S.38. [Hentet 22.05.2020]
<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>

At bilen til Tintin klarer å taue et lokomotiv bak seg er en klar måte å latterliggjøre den kongolesiske teknologien på. Dette kan igjen være en indikator på at Europa har et ansvar ovenfor afrikanerne, siden det er Tintin som ender opp med å løse konflikten, da afrikanerne virker hjelpeløse og ikke kan fikse toget selv. Dette kan ses på som symbolikk for det afrikanske kontinentet generelt, som ikke hadde klart seg uten europeernes tilstedeværelse. Når man tenker på at «Tintin i Kongo» var en kommersiell suksess i Europa er det ikke usannsynlig at denne stripen har vært med på å forme europeiske barns syn på Afrika i et negativt aspekt.

Hegrés forestilling om Kongo viser seg å ha vært feilaktig. Selv om infrastrukturen i Europa var mer fremtredende enn i Kongo er framstillingen Hegré kommer med veldig upresise. For å trekke fram et eksempel på en jernbane i Kongo kan man se på lokomotiv som ble avbildet på postkort. Disse bildene ble tatt tidlig på 1900-tallet og er dokumentasjon fra Kongo som framstiller de faktiske teknologiske forholdene i kolonien.

Figur 7. Anonym/ukjent fotograf. «Katanga: On the Sakania to Elisabethville Line». 1912. Foto. [Hentet 22.05.2020] (<https://alphabetilatelly.org/TOPS/BelqC.html>)

Figur 8. Stockmans, Charles. «Steam Locomotives of the Katanga Railway». 1927. Foto. [Hentet 22.05.2020] (<https://alphabetilatelly.org/TOPS/BelqC.html>)

Det første bildet ovenfor fremstiller et lokomotiv i Katanga, en provins i Kongo, og ble brukt på frimerker allerede i 1912.¹⁵ Fotografiet er en kilde som fremstiller de faktiske forholdene i Kongo langt bedre enn «Tintin i Kongo». Dette er spesielt interessant med tanke på hvor tidlig dette frimerket ble tatt i bruk, hele 18 år før «Tintin i Kongo» ble skrevet. I tillegg kan man sammenlikne illustrasjonen med et bilde tatt av et annet tog i Katanga. Dette bildet ble brukt på postkort fra og med 1927.¹⁶ Det disse bildene viser oss er hvor stor kontrasten var mellom Hegrés forestillingen av Kongo og de faktiske forholdene i kolonien, og dermed hvor distansert den generelle europeiske mentalitet var fra realiteten i Afrika.

Det er andre eksempler som viser at formålet med boken var å spre ideologiske tanker om europeisk overlegenhet, og et av disse baserer seg på kunnskap om medisin.

¹⁵ William M. Senkus, «TRAINS on POSTAL STATIONERY BELGIAN CONGO (Democratic Republic of the Congo)», Hentet [20. mai 2020] fra (<https://alphabetilatelly.org/TOPS/BelqC.html>)

¹⁶ Ibid

Figur 9. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. S.51. [Hentet 22.05.2020] (<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Figur 10. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. S.47 [Hentet 22.05.2020] (<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Disse illustrasjonene formidler medisinsk uvitenhet og inkompetanse blant afrikanerne. Om man sammenlikner rutene opp mot Johannes Rasks skildringer om gode afrikanske leger og afrikanere som generelt sunnere mennesker enn europeere blir det tydelig at Hegré var uvitende om afrikansk legekunst. I tillegg fremstiller avbildningene av den stereotypiske heksedoktoren afrikanske skikker og levemåte som merkelige og rare. Det er videre med på å forme mentaliteten om afrikanere som en mennesker som ikke vet hva som er best for seg selv.

Et annet eksempel som på europeiske overlegenhetstankegang kommer i form av hvordan militæret i Kongo skildres. Måten kongoleserne fremstilles er nærmest latterliggjørende. De marsjerer med spyd, sverd og pil-og-bue og erklærer at de er like godt trent og utstyrt som en europeisk hær.

Figur 11. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.53. [Hentet 22.05.2020]

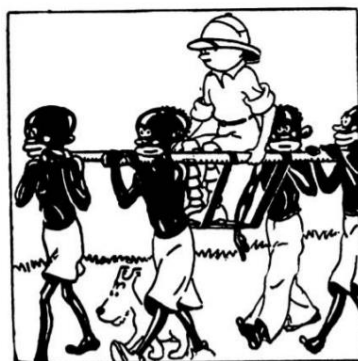
(<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Figur 12. Anonym/ukjent fotograf, «Defilé van Force Publique in Kilosa, klaar voor Mahenge». 1917. Foto. (<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Defil%C3%A9-kilosa-in-afwachting-mahenge.jpg>)

Om man sammenlikner ruten fra «Tintin i Kongo» med fotografiet fra Mahenge offensiven ser man hvor misvisende fremstillingen av afrikansk, militær tilbakeliggighet var. Gjennom skildringene av afrikanerne som militært inkompetente er «Tintin i Kongo» med på å spre ideen om at europeere må beskytte afrikanerne, men og at om det skulle komme til å bli en militær konflikt i kolonien så ville ikke det vært vanskelig for Belgia å overvinne Kongo.

Det er en generell fellesnevner i de øvrige eksemplene. Alle fremstiller belgisk tilstedeværelse i Kongo som en god ting for afrikanere. Det var en moralsk rettferdiggjørelse for Europa å bli værende i Kongo, spesielt siden tanken om at afrikanere likte å leve under europeisk styre var utbredt i Europa. Den moralske rettferdiggjørelsen og afrikanernes villige underkastelse av europeerne er også framstilt i «Tintin i Kongo».

Figur 13. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.38. [Hentet 22.05.2020]

(<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

På stripen over bæres Tintin av fire afrikanske menn på et podium til en landsby. Dette bildet er blant de absolutt tydeligste framstillingene om europeere som verdige herskere over Afrika. At afrikanerne helt villig bærer Tintin til landsbyen er et klart tegn på underkastelse, og forsterker tanken om at afrikanerne ønsket å leve under europeisk regime.

Figur 14. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.66. [Hentet 22.05.2020]

(<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Også illustrasjonen av misjonæren som forteller Tintin hvor mye godt europeerne har gjort etter at de kom til Afrika forsterker tanken om belgisk tilstedeværelse i Kongo som noe godt. Men med tanke på kunnskapen man har tilgjengelig om belgisk Kongo og den forferdelige behandlingen av lokalbefolkningen vet man at dette ikke stemmer. Belgisk involvering i Afrika medførte et folkemord der flere millioner kongolesere ble drept av de belgiske koloniherrere.

At Hegré selv hadde rasistiske intensjoner ved å skrive «Tintin i Kongo» er tvilsomt. I senere intervjuer har han beskrevet boken som en synd av ungdommen, og at han selv ikke hadde noen kunnskap om Kongo:

«For the Congo ... the fact was that I was fed on the prejudices of the bourgeois society in which I moved ... I only knew things about these countries that people were relating at the

time: Africans were big children ... Thank goodness we were there! Etc. And I portrayed these Africans according to the criteria, in which the purely paternalistic spirit which existed in Belgium.»¹⁷

Hegré var kun 23 år gammel når han skrev boken. Som sagt hadde han ikke hadde gjort ordentlig bakgrunnsarbeid eller vært i Kongo, men heller basert seg på det allmenaksepterte synet på koloniene. Det er uheldig at europeernes syn på Afrika i denne perioden var så naivt, med tanke på at «Tintin i Kongo» ble svært populær i Europa. Men dette gjør også at boken fungerer som et historisk dokument som speiler det generelle synet europeerne hadde på Afrika på 1930-tallet.

¹⁷ Benoît Peeters, *Tintin and the World of Hegré*, (New York: Little Brown & Co, 1992) s.31.

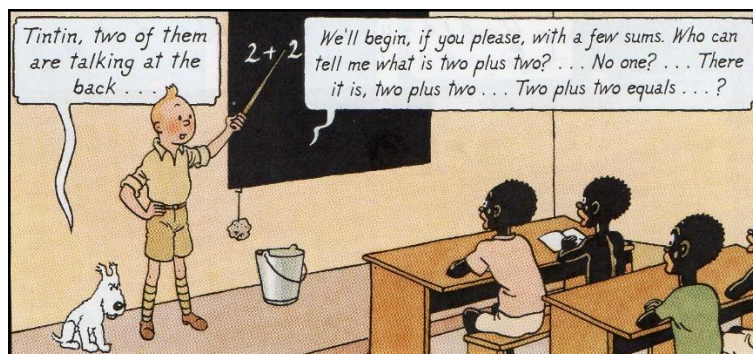
Kald krig og anti-kolonialisme 1945-1960-tallet:

Som tidligere nevnt i oppgaven var det økende ønske om uavhengighet i koloniene, og fokuset på avkolonisering i etterkrigstiden stilet «Tintin i Kongo» i et dårlig lys. Forlaget Casterman, som hadde trykket «Tintin i Kongo», ba Hegré om å lage en ny versjon av boken. Hegré var villig til dette. Boken ble tegnet på nytt, og fargelagt. Dessuten gikk boken fra å ha 110 sider til 62, mye grunnet at Hegré sørget for at sidene hadde flere ruter i den nye versjonen.¹⁸

For å granske europeisk mentalitetsendringene i etterkrigstiden gjennom «Tintin i Kongo» er det spesielt to endringer man kan se på. Siden temaet som stod i fokus i samtiden var avkolonisering var det koloniale referanser som måtte nedtones. Dermed var det nødvendig at Hegré fremstilte afrikanerne som mer uavhengige. Et eksempel på en endring som ble gjort er en rute der Tintin underviser kongolesiske barn. I versjonen fra 1931 sier Tintin at han skal undervise barna om hjemlandet deres. Han snakker da ikke om Kongo, men Belgia. Dette ble endret i den reviderte versjonen til at Tintin underviser i matte.

Figur 15. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.67. [Hentet 22.05.2020]
(<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Figur 16. Remi, Georges Prosper. «The Adventures of Tintin: Tintin in the Congo». 2005. Illustrasjon.
(<https://www.ajarn.com/blogs/stephen-louw/tin-tin-in-the-classroom>)

At referansene til belgisk koloniherrdømme ble fjernet var med på å distansere boken fra den grusomme historien til kolonien. Tintin var ikke lengre i belgisk Kongo som en gang hadde tilhørt Leopold, men heller i et afrikansk land. Det var enda antydninger til europeisk tilstedeværelse, misjonæren ble for eksempel ikke fjernet fra boken, men belgisk politisk herrdømme over Kongo var ikke lengre tilstede i tegneserien. Men en annen endring som speiler utviklingen i europeisk tankegang finner man mot slutten av boken.

¹⁸ Ibid: s. 30-31

Figur 17. Remi, Georges Prosper. «The Adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.112. [Hentet 22.05.2020]
<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>

Siden der kongoleserne sørger over at Tintin drar ble simpelthen fjernet fra 1946-versjonen. Den kongolesiske kvinnen referer til Tintin som master, og med tanke på at en annen afrikaner på samme side nevner at Tintin har reist tilbake til Belgia forstår man hvorfor denne siden ble fjernet. Enda en gang var det fokuset på avkolonisering som gjorde at «Tintin i Kongo» måtte revideres.

Det kan virke som at avkoloniseringen og det nye synet på koloniene var det som førte til endringene. Men det var ikke nødvendigvis sympati som gjorde at «Tintin i Kongo» ble revidert. En av de viktigste grunnene til revideringen var at mentalitetsendringene gjorde det nødvendig å endre boken for å få solgt flere eksemplarer av Tintin i Kongo internasjonalt, spesielt til Frankrike.¹⁹ Dersom det var økonomiske motiv som forårsaket endringene i 1946 er dette et tegn på at det kanskje ikke var store endringer i europeisk konsensus om Afrika. Da vil i så fall dette vise at det ikke nødvendigvis var på grunn av sympati ovenfor afrikanere, eller tanken om at europeisk imperialism var umoralsk. Selv om det var endringer i europeisk mentalitet i perioden er det ikke nødvendigvis derfor tegningene ble revidert. Målet var å selge flest mulig kopier av den nye utgivelsen, og med tanke på den utbredte tanken i Belgia om at Kongo enda skulle være belgisk vil dette stemme overens med det historiske kilder tyder på.

Var det endringer i europeisk mentalitet fra 1930-1945? Synet på avkolonisering hadde åpenbart noe å si. Hadde det ikke vært for avkolonisering så hadde ikke geografi-timen til Tintin blitt endret på, eller siden mot slutten av boken blitt fjernet. Om det ikke hadde vært mentalitetsendringer i Europa hadde boken bare blitt fargelagt og utgitt uten endringer av det faktiske innholdet. Det må ha oppstått en tanke om at man ikke kunne fremstille afrikanere på den samme måten, men dette betyr likevel ikke at det var store endringer i europeisk mentalitet om Afrika. Karikaturene er enda rasistiske og kongoleserne ble enda framstilt som primitive og uintelligente. Om ikke annet spiller

¹⁹ Michael Farr, *Tintin: The Complete Companion* (London: John Murray, 2001), s. 25

endringene i 1946 én ting; nå var Europeere nødt til å anerkjenne ønskene om uavhengige afrikanske nasjoner, og selv om dette ikke nødvendigvis var det allmenne synet til europeere markerer endringen i «Tintin i Kongo» et vendepunkt i historien, der avkolonisering var med på å definere globalpolitikk.

Miljø i sentrum, 1970-tallet:

I løpet av 1900-tallet skulle det komme ytterligere endringer av «Tintin i Kongo» grunnet skiftende europeisk mentalitet. På 1970-tallet var det blitt et langt større fokus på miljøvern. Etter at naturvernorganisasjonen WWF ble stiftet i 1961, den amerikanske biologen Rachel Carson ga i 1962 ut boken «Den stille våren» og flere lovverk fokuserte spesifikt på å ivareta miljøet var det tydelig at miljøvern stod i fokus. Spesielt etter at oljeskipet Torrey Canyon spilte olje i havet utenfor kysten til Storbritannia var det et ønske om internasjonal beskyttelse av natur.²⁰ FN innførte en bærekraftig miljøpolitikk i 1972 gjennom FNs konferanse om det menneskelige miljø i Stockholm, der det ble lagt frem prinsipper om konservering av plante- og dyreliv, bevaring av naturen og samarbeid mellom stater for å oppnå målene som ble satt.²¹ I tillegg skulle miljøet markeres den 5. juni hvert år, som ble kjent som verdens miljødag.

Dyrevern var et viktig aspekt i beskyttelsen av miljøet. Flere lovverk fokuserte på dyrs rettigheter. I tillegg spredde tanken om dyrs rettigheter seg hos filosofer og aktivister. Med utgivelser av bøker som «Animal Machine» (1964) av Ruth Harrison og «In The Shadow of Man» (1971) av Jane Goodall ble tankene om dyrs rettigheter spredt til allmennheten. En forsker som jobbet spesifikt med dyrevernet i Kongo var Dian Fossey. Fossey observerte og studerte gorillaer. Hun startet arbeidet sitt i Kongo i desember 1966, men måtte forlate landet året etter, grunnet den turbulente politiske situasjonen. Hun fortsatte arbeidet i Rwanda. Forskningen til Fossey hadde stor innflytelse, og det ble et økt fokus på vern av gorillaer for eksempel gjennom stiftelsen av Karisoke Research Center.²²

I 1975 skulle Tintin i Kongo gis ut i Skandinavia. Dette kom ikke uten sine kontroverser. I en stripe, som var å finne i både 1931 og 1946 versjonen av boka, er Tintin på storviltjakt. I scenen driller han et hull i et nesehorn og sprenger dyret med dynamitt. Casterman fikk ikke gi ut boken i noen skandinaviske land med mindre det ble laget et alternativ til denne sekvensen. Dette var et kompromiss Hegré var villig til å gjøre. Scenen ble erstattet med at riflen Tintin har med går av med et uhell og skremmer bort nesehornet.

²⁰ John Sheail, «Torrey Canyon»: The Political Dimension». *Journal of Contemporary History Journal of Contemporary History*, nr. 42 (3) (2007): 489

²¹ Forente Nasjoner, Report of the United Nations Conference on the Human environment, (New York: Forente Nasjoner, 1973), https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.48/14/REV.1.

²² Tara Stoinski, «Post-Doctoral Fellow in Gorilla Behavior», Hentet [10. mai 2020] fra <https://africanconservation.org/job/post-doctoral-fellow-in-gorilla-behavior/>

Figur 18. Remi, Georges Prosper. «The Adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.101. [Hentet 22.05.2020] (<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Figur 19. Remi, Georges Prosper. «The Adventures of Tintin: Tintin in the Congo». 2005. Illustrasjon. (<https://thanagra.typepad.com/blog/2008/02/072-le-cas-rosse-du-rhino-f%C3%A9roce.html>)

Stripen over er den kontroversielle scenen der Tintin sprenger et nesehorn med dynamitt. Det øverste bildet er den originale scenen og bildet under er den alternative

som ble laget i 1975. Den originale versjonen ble oversatt fra fransk til engelsk av Michael Turner og Leslie Lonsdale-Cooper i 1991.

Med det internasjonale fokuset på dyre- og miljøvern ble scenen med nesehornet ansett som grotesk. I den reviderte stripen blir Tintin framstilt langt mer uskyldig. Synet på afrikanske dyr som ville beist som skulle jaktes på var altså endret. Nesehornet var et vesen som skulle beskyttes, og i den grad speiler revideringen av «Tintin i Kongo» i 1975 mentalitetsendringer i Europa ovenfor det kongolesiske dyrelivet.

Den franske utgaven publiserer enda den originale scenen med nesehornet. Med tanke på at den alternative scenen er lett tilgjengelig for forlaget burde det ikke vært noe problem å oversette den til fransk.²³ At de franske utgavene fortsatte å bli publisert med den originale versjonen av nesehornet viser det igjen at det ikke nødvendigvis var en stor endring på europeisk mentalitet ovenfor Afrika. At det kom reaksjoner fra noen deler av Europa men ikke andre tyder i alle fall på at det ikke var noen felles mentalitetsendringer over hele kontinentet.

Dessuten finner man enda mange eksempler på storviltjakt i de nye skandinaviske og engelske versjonene. Eksempelvis jakter Tintin på antiloper, løver og elefanter, som også var dyr som man ville verne på 1970-tallet. Det er i tillegg en scene der Tintin flår en ape og tar på seg pelsen.

Figur 20. Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin: Reporter for Le Vingtième Siècle in the Congo». 1991. Illustrasjon. s.31. [Hentet 22.05.2020]
(<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Spesielt med tanke på arbeidet til Fossey, som spesifikt handlet om dyrevern av aper i Kongo, er dette et eksempel på at endringene var veldig minimale i den nye versjonen. Ja en scene i boken ble endret, men det var enda flere eksempler av både jakt og dyreplageri å finne i tegneserien. Og om det var mer betydelige endringer i europeisk tankegang rundt dyrevern speiles det ikke godt nok i 1975-utgaven. Selv om den originale scenen med nesehornet ikke ble tillatt i skandinaviske utgivelser fortsatte andre land å trykke den.

²³ Van de Walle, Robin, «Sjølvsensur som (u)tilstrekkeleg vern mot rasisme: Ekspurgering i Hergés Tintin au Congo» (Masteravhandling, R. Van de Walle, 2018).

At det kom reaksjoner på dyreplageriet i «Tintin i Kongo» er i kontekst av perioden forståelig. Endringen av sekvensen med nesehornet speiler samtiden godt. Reaksjonene fra de nord-europeiske landene viser at det var endringer i europeisk mentalitet. Men siden de franske utgavene enda kommer med den originale scenen med Tintin som sprenger nesehornet med dynamitt er det vanskelig å si at endringene av innholdet i 1975-utgaven av «Tintin i Kongo» speiler endringer i europeisk mentalitet særlig godt. Man kan si revideringen speiler endringer i nord-europeisk tankegang om Afrika, men ikke generell europeisk mentalitet.

Beskyttelse av samfunnet fra rasisme? 2000-tallet:

Med tanke på reaksjonene som kom i 1975 er det ikke overraskende at det skulle oppstå flere kontroverser. Det kan først være greit å bite seg merke i at boken ikke ble oversatt til engelsk før i 1991, 60 år etter dens originale utgivelse. Dette var kun svart-hvit versjonen av boken. Den fargelagte ble ikke publisert på engelsk før i 2005, og alle kopier av boken kommer med et rødt bånd som spesifiserer at boken er for samlere. Videre står det at boken ble utgitt i 1931 og derfor speiler datidens stereotypiske syn på afrikanere, som dagens lesere kan synes er støtende. Kort tid etter utgivelsen av den engelske, fargelagte versjonen oppstod det problemer. Det britiske myndighetsbyrået Commission for Racial Equality uttalte at det var uakseptabelt at boken i det heletatt ble solgt, og flere bokhandlere flyttet boken fra barnebok- til voksenbokavdelingen. Dette var til tross for at flere tusener av kopier ble solgt hvert år.²⁴

Et aspekt som er interessant er hvor stor økning det var i salgene av «Tintin i Kongo» etter at organisasjonene prøvde å stoppe salget av tegneserien: «Sales of the album rocketed, following the British discussion about a ban, by as much as 3,800 per cent. The comic temporarily even jumped to the 5th place in the Amazon bestseller list, coming from the 4.343rd place, 4 days earlier.»²⁵ Dette kan være et tegn på at europeere mente at kolonitiden var såpass distansert fra samtiden at det ikke var nødvendig å stoppe salget av «Tintin i Kongo», og i protest kjøpte kopier av boken.

Kontroversen i Storbritannia spredde seg til andre land i Europa, og et land hvor konflikten var tydelig var Sverige. Afrosvenskarnas riksförbund var svært kritiske til «Tintin i Kongo», og talsperson Kitimbwa Sabuni sa i et intervju i 2006:

«I förordet står det att man ska se albumet som ett tidsdokument. Men då ska det ju presenteras på ett sådant sätt, företrädesvis på ett museum. Då kan man skriva att det der är ett tidstypisk rasistisk dokument från 1930-talet. Inte sprida det i massupplagor till barn och ungdomar på bibliotek och i skolar. Det ger det ju en legitimitet och får det att framstå som något normalt.»²⁶

Det Sabuni konkluderer med er altså at lesning av «Tintin i Kongo» vil ha en negativ innvirkning på barn. Videre sier hun at boken ikke hører hjemme i skoler eller bibliotek men heller museum. Sabuni er tydelig bekymret for at boken skal videreføre tankegangen om europeisk overlegenhet over afrikanere. Å legitimere boken for dagens generasjon med barn mener hun vil være å ta et steg tilbake og være med på å gjeninnføre den gamle tankegangen om Afrika. At slike stereotyper skal eksistere i det 21. århundre er noe Sabuni stiller seg kritisk til, og hun mener derfor at restriksjonene av boken er på sin plass.

Fokuset på å skåne barn fra rasisme viser seg sentralt i debatten. Når Anna Borné Minberger, forlagssjef for Bonnie Carlsen (som publiserer Tintin-bøkene i Sverige), ble spurt om barn ville forstå at tegneserien er et tidsdokument svarte hun: «Det tror jeg är väldigt blandat. Precis som för vilken bok som helst har alla läsare olika uppfattningar»²⁷. Minberger mener altså at barn undervurderes i debatten, og kanskje ikke leser like

²⁴ Alexandrine Bouilhet, «La BD «Tintin au Congo» taxée de racisme», *Le Figaro*, 09.08.2007. https://www.lefigaro.fr/international/2007/08/09/01003-20070809ARTFIG90154-la_bd_tintin_au_congo_taxee_de_racisme.php

²⁵ Jogchum Vrielink, «Tintin's Day in a Belgian Court», Hentet [18. mai 2020] fra <https://www.africasacountry.com/2012/04/the-adventures-of-tintin-in-the-land-of-the-law/>

²⁶ Lina Kalmteg, «Tintin-serie «hets mot folkgrupp»», *Svenska Dagbladet*, 23.08.2007.

<https://www.svd.se/tintin-serie-hets-mot-folkgrupp>

²⁷ Ibid

ukritisk som mange vil ha det til. Spesielt med tanke på økt immigrasjon siden 1930 er det ikke usannsynlig at barn allerede kjenner familier med afrikansk etnisitet. Afrikansk kultur er langt mindre fremmed for europeiske barn i dag i forhold til da «Tintin i Kongo» først ble gitt ut. Det er i dag et langt større fokus på å forstå andre kulturer, og europeere skjønner at fremstillingene av afrikanerne i «Tintin i Kongo» ikke stemmer.

Europeiske foreldre og voksne vil skåne barn fra tegneserien grunnet frykt for at boken sprer en usunn tankegang om andre kulturer. Denne holdningen, samt debatten i Storbritannia og Sverige, speiler mentalitetsendring hos europeere. Å underholde europeere var et av formålene med «Tintin i Kongo», og når tegneserien først kom ut var den ikke kontroversiell, heller en stor kommersiell suksess. At voksne i dag ønsker å fjerne boken fra offentligheten, og forhindre barn fra å lese den, ser man et skille fra 1930, der europeere som kjøpte boken var langt mer ukritiske grunnet den utbredte tanken om afrikanere som primitive folk. At det ikke ble reaksjoner når boken først kom ut, men at det i det 21. århundre blir en stor sak ser man en klar mentalitetsendring fra 1930 til 2000-tallet.

En annen som ikke støttet Afrosvenskarnas riksförbund i saken var litteraturprofessor Boel Westin, men hun hadde et annet argument å komme med. Hun uttalte til *Svenska Dagbladet*: «Man måste se det i ett sammanheng ... Idag är det tabu, men det var inte det då. Sådana här debatter tenderar att bli väldigt anakronistiska ... Men om man börjar förbjuda saker och ting så är man inne och krafsar på yttrandefriheten.»²⁸ Westin er altså enig i at boken ikke gjenspeiler dagens syn på Kongo. Det som skiller argumentet hennes fra Sabunis er at hun mener begrensningene av boken vil ha en negativ effekt på samfunnet. Mens Afrosvenskarnas riksförbund mener boken sprer feilinformasjon og stereotyper, ber Westin leserne om å se boken i konteksten fra perioden den ble skrevet i.

Debatten om sensurering av litteratur og innskrenking av ytringsfrihet er et svært kontroversielt tema. Problemet er at om man må stoppe salget av «Tintin i Kongo» må man vel også sensurere andre tidligere verk. Bøkene «Huckleberry Finn» av Mark Twain, «Oliver Twist» av Charles Dickens og «Kjøpmannen i Venedig» av William Shakespeare er kjent for å ha politisk ukorrekte framstillinger av minoriteter i seg, spesielt om afro-amerikanere og jøder. Disse fremstillingene er gammeldagse og basert på gamle europeiske forestillinger om andre kulturer, men siden de er litterære klassikere er det nærmest umulig å stoppe salg på disse bøkene. Det blir dermed dobbeltmoralisk å stoppe salget av «Tintin i Kongo» men fortsette salgene av disse litterære klassikere, siden de alle er skyldige i rasistiske beskrivelser av minoriteter.

Spørsmålet rundt restriksjoner av salg spredde seg til flere land enn bare Sverige. I 2007 saksøkte den kongolesiske studenten Bienvenu Mbutu Mondondo boken. Målet med søksmålet var å forby salg av «Tintin i Kongo», som Mondondo mente enda spredde rasistiske tanker hos europeere: «Tintin appeared on Wednesday before the court of First instance in Brussels. Bienvenu Mbutu Mondondo, a Congolese resident in Belgium, asks for «the withdrawal of the of the sale ... on the album Tintin au Congo, which he considers «racist towards Africans».²⁹

²⁸ Ibid

²⁹ Caroline Venaille, ««Tintin au Congo» devant la justice belge», *Le Monde*, 12.05.2010. https://www.lemonde.fr/culture/article/2010/05/12/tintin-au-congo-devant-la-justice-belge_1350014_3246.html

Mondondos påstand om at «Tintin i Kongo» er rasistisk er på ingen måte feil. Spesielt med tanke på de nedverdiggende skildringene om afrikanere som underlegne i forhold til europeere er tegneserien med på å spre budskapet om at Europa er overordnet Afrika. Framstillingene av afrikansk kultur og levemåte i «Tintin i Kongo» er noe man i dag er fullstendig klar over ikke stemmer. I tillegg til framstillingene av afrikanerne som late, dumme og i Hegrés egne ord «big children», forstår man hvorfor Mondondo ikke vil at dette skal bli et allmenakseptert syn i Europa, eller for så vidt spre den utdaterte mentaliteten til uvitende lesere.

Men det er ikke bare de nedverdiggende framstillingene av afrikanere Mondondo ønsket å ta et oppgjør med: ««When we know the violence of colonization in the Congo ... this cartoon is a scandal. ... It is time for Belgium to open its eyes. Even today, we do not learn anything about colonization in schools. The history of Belgium Congo is taboo», he adds.»³⁰

Det er tydelig at det ikke bare er de negative stereotypene av afrikanere Mondondo ønsker å ta et oppgjør med. Gjennom sitatet kommer det fram at han ønsker en videre debatt om belgisk kolonihistorie, som han mener blir feid under teppet. Det er godt dokumentert hvor grusomme forholdene var i Kongo under belgisk styre, men dette er tabu i Belgia og er noe som generelt ikke snakkes om eller læres om i belgiske skoler:

«... it quickly becomes clear that the historical taboo – the colonial period under Leopold II and beyond – is dealt with mostly by applying the strategy of ideological historical falsification. The implementation of a political, ideological falsification of history took place especially in the teaching and research activities of schools and universities: in the 1970s, the Belgian Ministry of Education and Cultural Affairs considered withdrawing history lessons in general ... The plan was discarded, but school textbooks still impart the outdated image of "[...] Belgian heroism, until Congo disappeared from history courses altogether"».³¹

At belgisk kolonialhistorie er såpass tabu er noe Mondondo brukte som argument for å få stoppet salget av «Tintin i Kongo». Gjennom å sammenlikne belgieres motvilje til å konfrontere deler av landets historie med Holocaust-fornektelse forsøkte Mondondo å forsterke saken sin i forsøket på å få stoppet salget av «Tintin i Kongo».³² I tillegg til mente Mondondo at tegneserien brøt en anti-rasistisk belgisk lovgivning fra 1981 ved å spre gamle fordommer fra kolonitiden i samfunnet.³³

Det kom også fram i rettsaken at Mondondo hadde blitt utsatt for rasisme i hverdagslivet etter at han flyttet til Belgia. Ifølge Mondondo hadde «Tintin i Kongo» mye av skylden for dette, siden tegneserien førte til en feilaktig portrettering av afrikanere som var med på å gi europeere et negativt syn på dem.³⁴ Mondondo fikk støtte fra Patrick Lozès, presidenten for Le CRAN (Conseil représentatif des associations noires de France (Representative Council of Black Associations in France)): «... this book clearly makes the apology of the hierarchy of human beings. No child is born with stereotype. For the sake

³⁰ Alexandrine Bouilhet, «La BD «Tintin au Congo» taxée de racisme», *Le Figaro*, 09.08.2007. https://www.lefigaro.fr/international/2007/08/09/01003-20070809ARTFIG90154-la_bd_tintin_au_congo_taxee_de_racisme.php

³¹ Julien Bobineau. «The Historical Taboo: Colonial Discourses and Postcolonial Identities in Belgium», *Werkwinkel*, nr. 12 (1) (2017): s. 112.

³² Elizabeth Buettner, *Europe after empire: Decolonization, Society, and Culture* (Cambridge: Cambridge university press, 2016), s. 464.

³³ Ibid

³⁴ Ibid

of teaching, it is necessary to avoid children facing the comments of the comic book so that they take distance ...»³⁵

Selv om det er klart at Mondondo ønsket at boken skal fjernes fra det offentlige rom var det ikke like lett å få til dette i Belgia som i andre land. Mondondo fikk støtte fra Le CRAN i Frankrike, men situasjonen ble ikke den samme i Tintins hjemland. Mondondo fikk nemlig ikke støtte fra The Center for Equal Opportunities in Brussels. Når Jozef De Witte, direktøren for foreningen, ble kontaktet av Mondondo skal han ha svart: «To combat racism, we would prefer to combat discrimination in employment or housing.»³⁶ Sitatet tyder på at De Witte mente at å sensurere en tegneserie fra 1930-tallet var bortkastet tid og ikke ville ha stor effekt for å oppnå likhet i samfunnet. De Witte mente at faktumet at «Tintin i Kongo» ble saksøkt var latterlig: «It is hyperpolitically correct, which borders on ridicule.»³⁷

Svaret til De Witte illustrerer at Mondondo ikke snakker på vegne av alle minoriteter Europa. Selv mennesker som kjempet for likhet for minoriteter i Belgia mente at søksmålet mot «Tintin i Kongo» var hensiktsløst. Mondondo ønsket å representere en gruppe mennesker som skulle føle seg krenket av tegneserien, men med tanke på at han ikke fikk støtte av The Center for Equal Opportunities in Brussels kan det virke som at det har blitt et såpass stort skifte europeisk mentalitet at De Witte ikke fryktet for at «Tintin i Kongo» ville gjeninnføre den tidligere mentaliteten hos europeere om afrikanere.

En annen ting som gjorde det vanskelig å få stoppet salget av tegneserien er at Tintin er et nasjonalt symbol i Belgia, som er en kulturelt sett splittet nasjon mellom Flandern og Vallonia:

«The linguistic conflict between the Dutch-speaking Flemish and the French-speaking Walloon has indeed divided the country ever since its creation in 1830. ... The Flemish ... call the country «België» and the Wallons ... say «La Belgique. A common joke argues that there exist only two «Belgians»: The king and Manneken Pis, the tourist icon in Brussels.»³⁸

Det er flere ting som splitter disse delene av landene fra hverandre, men Tintin er et nasjonalt symbol som er med på å forene Belgia. Det er sårt for Belgia å sensurere Tintin og det er kanskje derfor Mondondo hadde pressen og den generelle belgiske befolkningen mot seg fra starten av. Enten det, eller så var belgisk folkemening mot saken på grunn av at de ikke var enig med Mondondos. Likevel hadde Mondondo ingen planer om å trekke søksmålet.

³⁵ Caroline Venaille, ««Tintin au Congo» devant la justice belge», *Le Monde*, 12.05.2010. https://www.lemonde.fr/culture/article/2010/05/12/tintin-au-congo-devant-la-justice-belge_1350014_3246.html

³⁶ Alexandrine Bouilhet, «La BD «Tintin au Congo» taxée de racisme», *Le Figaro*, 09.08.2007. https://www.lefigaro.fr/international/2007/08/09/01003-20070809ARTFIG90154-la_bd_tintin_au_congo_taxee_de_racisme.php

³⁷ Ibid

³⁸ Antoon Van Den Braembussche, «The Silence of Belgium: Taboo and Trauma in Belgian Memory», *Yale French Studies*, no. 102. (2002): 35-36.

Motreaksjoner på politisk korrekthet, 2010-tallet:

Den 10 februar 2012 falt dommen; Tintin ble frikjent i retten og alle kravene til Mondondo ble avslått. Etter dommen kom retten med erklæringen: «It is clear that neither the story, nor the fact that it has been put on sale, has a goal to ... create an intimidating, hostile, degrading or humiliating environment,».³⁹ Det kom flere uttalelser, og ved å analysere argumentene forstår man hvorfor søksmålet ikke vant fram:

«The prohibition of harassment, derived from (and imposed by) European discrimination law (which was inspired, in turn, by the North American experience), was designed to counter forms of person-oriented harassing, pestering and stalking behaviour in the workplace and other societal contexts, such as the provision of goods and services. The prohibition's aim is to remove immediate barriers and obstacles to societal participation for individuals belonging to protected groups.»⁴⁰

Dette argumentet er nærmest identisk til det direktøren Jozef De Witte kom med når han nektet å støtte Mondondo i saken. Og denne uttalelsen er bare en av flere eksempler på at «Tintin i Kongo» i seg selv ikke kan holdes ansvarlig for rasisme. Det kom flere andre erklæringer der retten forsvarte beslutningen ved å forklare at abstrakte utbredelser av rasisme ikke var godt nok grunnlag for å stoppe salg av boken. Det måtte være konkrete eksempler på rasisme som hadde oppstått: «It is limited to (anti-)social situations in which someone is the direct and personal object of unwanted conduct with the 'purpose or effect' of affecting one's dignity. In no way was this the case here.»⁴¹

Selv om Mondondo mente «Tintin i Kongo» var et brudd på det anti-rasistiske lovverket som ble innført i 1981 forsvarte retten tegneserien også på dette punktet:

«The Court again answered this in the negative, judging that "the continued sale, in our era, of a comic book created in colonial times, suffused with the ideas and attitudes of its time of creation, cannot be regarded as violating the dignity of a person, or group of persons, protected by the Anti-racism Act.»⁴²

Men selv etter rettsaken skulle det blusse opp enda en kontrovers rundt «Tintin i Kongo». Biblioteket TioTretton i Stockholm fjernet samtlige Tintin-album fra hyllene sine. Beslutningen ble tatt av biblioteksjef Behrang Miri, som hadde startet et prosjekt om å fjerne alle diskriminerende bøker.⁴³ Miri var uenig i dommen fra den belgiske retten. Han mente at Tintin var rasistisk og at bøkene ikke hørte hjemme i offentlige rom, og derfor var samtlige Tintin-bøker ikke lengre velkommen på biblioteket.

Da Miri ble intervjuet angående situasjonen sa han til *Dagens Nyheter*: «Den bild Tintinböckerna ger av exempelvis afrikaner är afrofobisk. Afrikaner är lite dumma medan araber sitter på flygande mattor och turkar röker vattenpipor. Bilden av «skogsturken» finnes kvar, det handlar om exotisering ...»⁴⁴ Miri legger, ikke ulikt Sabuni og Mondondo, fram argumentet om stereotypiske framstillinger av minoriteter som grunnlag for at

³⁹ Ben Deighton, «Belgium court rules Tintin does not break racism law», *Reuters*, 13.02.2012. <https://www.reuters.com/article/tintin-belgium-racism/belgium-court-rules-tintin-does-not-break-racism-law-idUSL5E8DD2GY20120213>

⁴⁰ Jogchum Vrielink, «Tintin's Day in a Belgian Court», Hentet [18. mai 2020] fra <https://www.africasacountry.com/2012/04/the-adventures-of-tintin-in-the-land-of-the-law/>

⁴¹ Ibid

⁴² Ibid

⁴³ Fredrik Söderling, «Nu får barnen läsa Tintin», *Dagens nyheter*, 26.09.2012. <https://www.dn.se/arkiv/kultur/nu-far-barnen-lasa-tintin-igen/>

⁴⁴ Fredrik Söderling, «Tintin bannlyst på Kulturhuset» *Dagens nyheter*, 25.09.2012. <https://www.dn.se/arkiv/kultur/tintin-bannlyst-pa-kulturhuset/>

litteraturen ikke skal være på biblioteket. Videre sa Miri at: «Barn läser inte det finstilta, de går in i berättelsen direkt. Den fordomsfulla bilden blir stigmatiserande. Tintin speglar en nidbild med ett kolonialt perspektiv. Små barn tar in det okritisk ...»

Gjennom uttalelsene kom Miri med argumenter som i grunnen var de samme som oppstod på 2000-tallet. Miri tok på seg rollen Afrosvenskarnas riksförbund hadde i debatten, gjennom å forsvare barn og minoriteter fra krenkelser og stigmatisering. Det virker dog ikke som Miri er opplyst nok til å ha denne rollen, siden han i intervjuet med *Dagens nyheter* trekker han fram arabere på flyvende tepper som «eksotiserende». Flyvende tepper stammer fra arabiske og persiske folkeeventyr og er ansett som en kulturskatt fra Midtøstens litteratur. I det tilfellet er ikke snakk om en nedverdiggende framstilling, heller om assosiasjoner. Det virker nesten som om Miri ikke selv forstår hvorfor bøkene bør fjernes men at han ønsker å fremstå som en moralsk forkjemper.

Med tanke på at Miri var i en maktposisjon kan det være at det var politiske motiver bak handlingene hans. Eksempelvis er det mulig dette ble gjort for å bygge relasjoner, eller å få han selv til å fremstå progressiv og moralsk. Ved å bruke Tintin som en syndebykk for rasisme kunne Miri enkelt stå fram som en europeer som ønsket å støtte minoriteter ved å fjerne minnene om den dystre fortiden. Kolonialhistorie er et sår som enda må leges, men gjennom denne situasjonen kan det virke som Miri ikke egentlig er opptatt av andre kulturer, men heller å fremstå som et forbilde og en moralsk fanebærer. Med tanke på at Mondondo ikke vant i retten virker det som om «Tintin i Kongo» ikke er på langt nær så skadelig som forkjemperne vil ha det til, men at de heller anser kontroversene rundt tegneserien som et verktøy for å fremstå som frontfigurer.

Etter at *Dagens Nyheter* rapporterte om at Tintin hadde blitt fjernet fra hyllene på TioTretton-biblioteket tok det ikke lang tid før det kom kritikk. Emneknaggen #Tintin-gate spredde seg på twitter og etter kun noen timer var Tintin-bøkene tilbake på hyllene. Samme dagen publiserte *Dagens Nyheter* et nytt intervju der Behrang Miri og sjefen hans Eric Sjöström la seg flate, og innrømte at det som hadde blitt gjort ikke skulle ha skjedd. I intervjuet sa Miri: «Jag vill lyfta ett debattinlägg omkring diskrimineringsfrågor, men inser nu att det är fel att plocka bort litteratur.»⁴⁵

Det var flere som uttalte seg kritisk til Miris handlinger. Når Katti Hoflin, som var virksomhetssjef på kulturhuset i Helsingborg, fikk høre at Miri hadde trukket beslutningen om å fjerne Tintin fra biblioteket sa hun til *Dagens Nyheter*: «Så bra. Min ingång är att bibliotek står för det fria ordet, där ska finnas alla möjliga texter som man kan debattera och prata om.»⁴⁶ Men det var ikke bare kolleger som kom ut i media for å ta del i debatten. Kultur- og eiendomsborgmester Madeleine Sjöstedt mente hendelsen var helt uakseptabel og at det gikk imot bibliotekets funksjon, og sammenliknet saken med undertrykkelse av polariserende litteratur i andre land: «Jag kan inte låta bli att jämföra med vad som pågår i länder som Ungern där bibliotek, teater och andra kulturella och uttryck är på väg att politiseras ... Kulturhusets konstnärliga ledare säger nästan samma saker som man gör i Ungern.»⁴⁷

Grunnen til at Mondondo tapte i retten og at «Tintin-gate» ble en stor sak i svensk media var at samfunnet hadde sett seg lei på den politiske korrektheten som gjennomsyret sakene. Personer som skulle ha vært Mondondo og Miri sine støttespiller og tilhengere

⁴⁵ *Dagens nyheter*, «Kulturhuset i Stockholm backar om Tintin» *Dagens nyheter*, 25.09.2012. <https://www.dn.se/kultur-noje/bocker/kulturhuset-i-stockholm-backar-om-tintin/>

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ Fredrik Söderling, «Nu får barnen läsa Tintin» *Dagens nyheter*, 26.09.2012. <https://www.dn.se/arkiv/kultur/nu-far-barnen-lasa-tintin-igen/>

viste seg å være totalt uenig med dem. At det er stemmer i samfunnet som ønsker å sensurere litteratur som er rasistisk er et tema som i seg vil skape stor debatt, men Miri virket overbevist om at noen av Tintin-bøkene var rasistiske. Et spørsmål man kan still er hvorfor ville han fjerne bøker som «Den blå lotus», der Hergé prøvde å spre kulturforståelse mellom europeere og kinesere? Miri svartmalte alle bøkene siden de var skrevet av samme forfatter, og uavhengig om Miri fikk gjennom reformene på biblioteket er det skremmende at slik kjedeidentifikasjon skal være grunnlag for å sensurere litterære verk som ikke sprer rasisme.

Konklusjon:

Europeisk mentalitet ovenfor afrikanere er et nyansert tema, og med tanke på utviklingen av europeeres tankegang om Afrika blir dette tydelig. Man ser for eksempel dette gjennom skildringene til Johannes Rask. Rask satte seg inn i afrikansk kultur og skildret den oppriktig. «Tintin i Kongo» baserte seg dog ikke på faktisk kunnskap om afrikansk kultur men gammeldagse og ukorrekte forestillinger om afrikanere. Om en forfatter i dag skulle skrevet en bok som fremstilte Kongo på samme måten som Hergé gjorde ville det vært ramaskrik. Grunnen til at man må se på «Tintin i Kongo» som et historisk dokument er at det speiler sin egen samtiden, ikke dagens mentalitet om Afrika. Det er en ærlig framstilling av den generelle tankegangen om Afrika som eksisterte i Belgia på 1930-tallet, som kan si oss mye om denne perioden. Er boken rasistisk og fremmer tankegang om afrikansk underlegenhet? Definitivt. Men det endringene viser er at det har vært en klar utvikling av den europeiske tankegangen om afrikanere.

Det endringene på 1940-tallet forteller oss om historien er at Afrika var i ferd med å få en egen stemme i internasjonal sammenheng. Selv om det hadde skjedd framskritt siden slutten av 1. verdenskrig var det ikke før i etterkant av 2. verdenskrig at synet på avkolonisering førte til endringer i generell europeisk tankegang om Afrika, som gjorde at de koloniale referansene i «Tintin i Kongo» måtte nedtones eller fjernes. Det må likevel nevnes at boken fortsatt var sterkt preget av rasistiske klisjeer og stereotyper om afrikanere. Om alle disse skulle endres på måtte hele boken blitt omskrevet, så dermed forsvant kun de tydeligste referansen om belgisk kolonisering av Kongo.

Videre på 1970-tallet ser man igjen hvordan «Tintin i Kongo» speiler endringer i europeisk tankegang om Afrika, da spesifikt om afrikansk dyreliv. Reaksjonene i Skandinavia på scenen med nesehornet speiler en ny tankegang hos den generelle europeiske befolkningen grunnet fokuset på konservering av miljøet. På 1970-tallet var fremstillingene av dyreplageri noe som måtte hankes med, men det må likevel sies at endringene i denne perioden ikke var særlig omfattende. Det var enda mange flere eksempler på grotesk behandling av afrikanske dyr i tegneserien. Men igjen, om Hergé skulle fjernet seg med alle disse ville han måtte skrevet om store deler av «Tintin i Kongo».

Kontroversene fra det 21. århundre speiler flere debatter som har vært fremtredende. Først og fremst er spørsmålet om sensurering av litteratur en ting som har vært sentralt. Om man skal sensurere eller stoppe offentlig tilgang på «Tintin i Kongo» må man vel og gjøre det samme med litterære klassikere som er skyldig i det samme. Ubehagelige fremstillinger av tidligere fremmede kulturer er et faktum av historien, men siden vi i dag har en større forståelse av andre kulturer er dette ikke et like stort problem som før i tiden. At rasisme kommer til å forsvinne fra samfunnet er ikke sannsynlig, men det har blitt større aksept i europeisk samfunn for andre kulturer siden 1930.

Videre er debatten om kolonialhistorie noe som har blitt belyst av søksmålet mot «Tintin i Kongo». Europeisk mentalitet ovenfor afrikanere har hatt en tydelig utvikling, men spørsmålet er om europeere er klare for å konfrontere sin egen rasistiske historie. Spesielt i et land som Belgia som har prøvd å begrave historie ved å ikke inkludere regimet til Leopold eller generelt belgisk imperialisme, i undervisning er dette viktige debatter. «Tintin i Kongo» blir et symbol på den imperialistiske fortiden, og at den enda selges i det 21. århundre er noe som skaper frykt for at den gamle mentaliteten skal komme tilbake.

Med tanke på at europeere flest stilte seg kritiske til Mondondo og forsøke hans på å stoppe den offentlige tilgjengeligheten til «Tintin i Kongo» virker det som om europeere ikke anser tegneserien som et stort problem, da de mener det ikke er en legitim trussel for at gammel kolonial tankegang skal komme tilbake. Dette tyder på at den gamle tankegangen er så fjern for europeere flest at de ikke ser problemet med at «Tintin i Kongo» skal selges på bokhandler eller leies ut på bibliotek.

Kritikken rettet mot Miri på grunn av «Tintin-gate» er enda et eksempel på at europeisk mentalitet i 2012 var langt distansert fra mentaliteten på 1930-tallet. «Tintin-gate» hadde ikke blitt en stor sak om det ikke hadde vært eksempel på de to tingene som europeere kritiserte Mondondo for: Sensur av litteratur og hyperpolitisk-korrekthet som samfunnet hadde sett seg lei av. «Tintin-gate» viser altså at mentaliteten på 2010-tallet var en kontinuitet av synet på afrikanere på 2000-tallet. Både siden en slik konflikt kunne oppstå, men også på grunn av reaksjonene og kritikken som fulgte.

Ubehagelige fremstillinger fra fortiden er noe som alltid vil eksistere. Skildringene er ikke nødvendigvis ondsinnede, noe «Tintin i Kongo» er et prakt eksempel på det, med tanke at Hergé ikke skrev «Tintin i Kongo» med hatefulle intensjoner. Utviklingen i samfunnets syn på hva som er akseptabelt og hva som ikke er det har kommet på grunn nye forestillinger om afrikanere i europeisk tankegang grunnet spredning av informasjon og kunnskap, samt samfunnsendringer som følge av diverse hendelser, konflikter og debatter i ulike perioder av historien. Det er dette som gjør at «Tintin i Kongo» speiler utviklingen av europeisk mentalitetsendring ovenfor afrikanere så godt. Ved å se på intensjonene til Hergé i 1930 for å så sette seg inn i omstendighetene for endringene, samt kontroversene rundt tegneserien, kan man se endringene i europeisk mentalitet via «Tintin i Kongo».

Litteraturliste:

Artikler:

Bobineau, Julien. «The Historical Taboo: Colonial Discourses and Postcolonial Identities in Belgium». *Werkwinkel*, nr. 12 (1) (2017): 107-123.

Forbath, Peter. «The River Congo: The Discovery, Exploration and Exploitation of the World's Most Dramatic River». *The Wilson Quarterly*, nr. 2 (1978): 154.

Simensen, Jarle. «En norsk oppdagelsesreisende i Kongo». *Fortid*, nr.3 (2011): 33-37.

Sheail, John. «Torrey Canyon": The Political Dimension». *Journal of Contemporary History Journal of Contemporary History*, nr. 42 (3) (2007): 485-504

Van Den Braembussche, Antoon. «The Silence of Belgium: Taboo and Trauma in Belgian Memory». *Yale French Studies*, no. 102 (2002): 35-52.

Bøker:

Buettner, Elizabeth. *Europe after empire: Decolonization, Society and Culture*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.

Farr, Michael. *Tintin: The Complete Companion*. London: John Murray, 2001.

Meredith, Martin. *The fate of Africa: From the Hopes of Freedom to the Heart of Despair: A History of Fifty Years of Independence*. New York: Public Affairs, 2006.

Peeters, Benoît. *Tintin and the World of Hegré*. New York: Little Brown & Co, 1992.

Poddar, Prem, Rajeev S. Patke, Lars Jensen, John Beverley, Charles Forsdick, Pierre-Philippe Fraiture, Ruth Ben-Ghiat et al. *A Historical Companion to Postcolonial Literatures - Continental Europe and its Empires*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2008.

Remi, Georges Prosper. *The Adventures of Tintin: The Blue Lotus*. London: Casterman, 2012.

Remi, Georges Prosper. *The Adventures of Tintin: Tintin in the Congo*. London: Casterman, 2016.

DVD:

Tintin and I. Madman entertainment, 2008. DVD.

E-bok:

Marchand, Alain Bernard. *Tintin in the Land of Fervour*. Bloomington: Xlibris, 2003.
https://books.google.no/books?id=ewyHc4WiPNcC&pg=PA104&lpg=PA104&dq=down+with+imperialism+tintin&source=bl&ots=M6ptENgFtb&sig=ACfU3U2PQmOkt4INisqOHprS_HL0Ud6U4g&hl=no&sa=X&ved=2ahUKEwjavs3aooPoAhXwxcQBHUAECTwQ6AEwE3oECACQAQ#v=onepage&q=down%20with%20imperialism%20tintin&f=false

Masteravhandling:

Van de Walle, Robin, «Sjølvsensur som (u)tilstrekkeleg vern mot rasisme: Ekspurgering i Hergés Tintin au Congo». Masteravhandling, R. Van de Walle, 2018.

Nettavis-artikler:

Bouilhet, Alexandrine. «La BD «"Tintin au Congo" taxée de racisme». *Le Figaro*. 09.08.2007. https://www.lefigaro.fr/international/2007/08/09/01003-20070809ARTFIG90154-la_bd_tintin_au_congo_taxee_de_racisme.php

Dagens Nyheter. «Kulturhuset i Stockholm backar om Tintin». *Dagens nyheter*. 25.09.2012. <https://www.dn.se/kultur-noje/bocker/kulturhuset-i-stockholm-backar-om-tintin/>

Deighton Ben. «Belgium court rules Tintin does not break racism law». *Reuters*. 13.02.2012 <https://www.reuters.com/article/tintin-belgium-racism/belgium-court-rules-tintin-does-not-break-racism-law-idUSL5E8DD2GY20120213>

Kalmteg, Lina. «Tintin-serie «hets mot folkgrupp»». *Svenska Dagbladet*. 23.08.2007. <https://www.svd.se/tintin-serie-hets-mot-folkgrupp>

Söderling, Fredrik. «Nu får barnen läsa Tintin igen». *Dagens Nyheter*. 26.09.2012. <https://www.dn.se/arkiv/kultur/nu-far-barnen-lasa-tintin-igen/>

Söderling, Fredrik. «Tintin bannlyst på Kulturhuset». *Dagens Nyheter*. 25.09.2012. <https://www.dn.se/arkiv/kultur/tintin-bannlyst-pa-kulturhuset/>

Venaille, Caroline. «Tintin au Congo» devant la justice belge». *Le Monde*. 12.05.2010. https://www.lemonde.fr/culture/article/2010/05/12/tintin-au-congo-devant-la-justice-belge_1350014_3246.html

Nettsider:

Crowder, Michael. «The First World War and its consequences in Africa». Hentet [19. mai 2020] fra [<https://en.unesco.org/courier/news-views-online/first-world-war-and-its-consequences-africa>]

Senkus, William M. «TRAINS on POSTAL STATIONERY BELGIAN CONGO (Democratic Republic of the Congo)». Hentet [20. mai 2020] fra [<https://alphabetilately.org/TOPS/BelgC.html>]

Stoinski, Tara. «Post-Doctoral Fellow in Gorilla Behavior». Hentet [10. mai 2020] fra [<https://alphabetilately.org/TOPS/BelgC.html>]

Vrieling, Jogchum. «Tintin's Day in a Belgian Court». Hentet [18. mai 2020] fra [<https://africasacountry.com/2012/04/the-adventures-of-tintin-in-the-land-of-the-law>]

Rapport:

Forente Nasjoner, *Report of the United Nations Conference on the Human Environment* New York: Forente Nasjoner, 1973. https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.48/14/REV.1.

Visuelle kilder:

Gobet, Georges. «Belgium opens up to horrors of its colonial past». 2018. (<https://www.irishtimes.com/news/world/europe/belgium-opens-up-to-horrors-of-its-colonial-past-1.3650778>)

Remi, Georges Prosper. «The Adventures of Tintin: The Blue Lotus». 1946. (<http://www.blackkat.net/tintin/pdf/05%20-%20The%20Blue%20Lotus.pdf>)

Remi, Georges Prosper. «The adventures of Tintin reporter for «Le Vingtième Siècle» in the Congo». 1991. (<https://notendur.hi.is/sok1/02%20The%20Adventures%20Of%20Tintin%20In%20The%20Congo.pdf>)

Remi, Georges Prosper. «The Adventures of Tintin: Tintin in the Congo». 2005.
(<https://www.ajarn.com/blogs/stephen-louw/tin-tin-in-the-classroom>)

Remi, Georges Prosper. «The Adventures of Tintin: Tintin in the Congo». 2005.
(<https://thanagra.typepad.com/blog/2008/02/072-le-cas-rosse-du-rhino-f%C3%A9roce.html>)

Stockmans, Charles. «Steam Locomotives of the Katanga Railway». 1927.
(<https://alphabetilately.org/TOPS/BelgC.html>)

Anonym/ukjent fotograf. «Defilé van Force Publique in Kilosa, klaar voor Mahenge». 1917. (<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Defil%C3%A9-kilosa-in-afwachting-mahenge.jpg>)

Anonym/ukjent fotograf. «Katanga: On the Sakania to Elisabethville Line». 1912.
(<https://alphabetilately.org/TOPS/BelgC.html>)

